ΓΕΩΡΓΙΟΥ Θ. ΖΩΡΑ

Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου

Η ΕΝ ΕΤΕΙ 1822 ΕΦΟΔΟΣ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ ΕΙΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗΝ ΤΟΥ ΑΠΟΡΡΗΤΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ ΤΟΥ ΒΑΤΙΚΑΝΟΥ

ΑΝΑΤΥΠΩΣΙΣ ΕΚ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ «ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ», ΤΟΜ. ΙΓ', ΑΡΙΘ. 2

ΑΘΗΝΑΙ

1971

Πίνακας περιεχομένων

Η ΕΝ ΕΤΕΙ 1822 ΕΦΟΔΟΣ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ ΕΙΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗΝ ΤΟΥ ΑΠΟΡΡΗΤΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ ΤΟΥ ΒΑΤΙΚΑΝΟΥ.....3

1. Ἔγγραφον τοῦ Παπικοῦ Γενικοῦ προξένου Κερκύρας, ὑπ᾽ ἀριθ, 398, τῆς 11 Ἰανουαρίου 1824.....5
2. Ἔγγραφον τοῦ Παπικοῦ Γενικοῦ προξένου Κερκύρας, ὑπ᾽ ἀριθ. 400, τῆς 20 Ἰανουαρίου 1823.....7
3. Ἔγγραφον τοῦ ἐν Πρεβέζῃ προξενικοῦ πράκτορος πρὸς τὸν Γενικὸν πρόξενον Κερκύρας, ὑπ᾽ ἀριθ. 5, τῆς 24 Ἰανουαρίου 1823.....9

www.pentalofo.gr

Η ΕΝ ΕΤΕΙ 1822 ΕΦΟΔΟΣ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ ΕΙΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗΝ ΤΟΥ ΑΠΟΡΡΗΤΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ ΤΟΥ ΒΑΤΙΚΑΝΟΥ

Μεταξὺ τῶν ἐκθέσεων περὶ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, τῶν σωζομένων εἰς τὸ Ἀπόρρητον Ἀρχεῖον τοῦ Βατικανοῦ[1], εὑρηνται σύντομοι περιγραφαὶ τῆς κατὰ τὴν παραμονὴν τῆς ἑορτῆς τῶν Χριστουγέννων τοῦ 1822 ἐπιχειρηθείσης κατὰ τῆς πόλεως τοῦ Μεσολογγίου ἐφόδου ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἥτις τελικῶς κατέληξεν εἰς πλήρη καταστροφὴν αὐτῶν. Εἶναι γνωστόν, ὅτι ἀπὸ τοῦ τελευταίου δεκαημέρου τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου τοῦ ἔτους ἐκείνου οἱ Τοῦρκοι, προωθηθέντες ἐκ Λεπενοῦ, εἶχον φθάσει πρὸ τοῦ Μεσολογγίου, ὅπου καὶ ἐστρατοπέδευσαν[2].

Μετὰ πάροδον δύο περίπου μηνῶν, κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ὁποίων τὰ τουρκικὰ στρατεύματα ἀπώλεσαν πολύτιμον χρόνον εἰς ἀκάρπους διαπραγματεύσεις μετὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ εἶχον ἀρχίσει νὰ ὑφίστανται σοβαρὰς στερήσεις[3], ἀπεφάσισαν νὰ ἐπιχειρήσουν αἰφνιδιαστικὴν ἔφοδον κατὰ τῆς πολιορκουμένης πόλεως, ἐπιλέξαντα πρὸς τοῦτο τὴν παραμονὴν τῶν Χριστουγέννων, μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ καταλάβουν ἀνετοίμους καὶ ἐξαπίνης τοὺς πολιορκουμένους καὶ οὕτω γίνουν εὐχερῶς κύριοι τοῦ ὀχυροῦ.

Οἱ Μεσολογγῖται ὅμως, πληροφορηθέντες ἐν καιρῷ ὑπὸ τοῦ Ἕλληνος πατριώτου Γιάννη Γούναρη τὰ τεκταινόμενα, ἀντέταξαν σθεναρὰν ἄμυναν καὶ κατώρθωσαν νὰ ἐπιφέρουν μεγάλας ἀπωλείας εἰς τοὺς ἐπιτιθεμένους, οἵτινες ἐτράπησαν εἰς φυγήν, ἐγκαταλείψαντες μέγαν ἀριθμὸν νεκρῶν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης.

Ἡ σημασία καὶ αἱ στρατιωτικαὶ συνέπειαι τῆς νίκης ἐκείνης τῶν Ἑλλήνων ὑπῆρξαν τεράστιαι ἀπὸ πολεμικῆς ἐπόψεως, ἀλλὰ καὶ γενικωτέρας ἀπηχήσεως, διὸ καὶ ὁ ἐθνικὸς ποιητής μας ἀφιέρωσεν εἰς αὐτὴν τὰς γνωστὰς στροφὰς τοῦ «Ὕμνου εἰς Ἐλευθερίαν»[4].

www.pentalofo.gr

1 Βλ. σχετικῶς Γ. Θ. Ζώρα, Ἄγνωστα ἔγγραφα τοῦ Ἀπορρήτου Ἀρχείου τοῦ Βατικανοῦ περὶ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, Παρνασσὸς 13 (1971) 119 - 153, Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ πτῶσις τοῦ Μεσολογγίου εἰς ἄγνωστον περιγραφὴν τοῦ Ἀπορρήτου Ἀρχείου τοῦ Βατικανοῦ, Νέα Ἑστία 89 (1971) 508 ἐπ.

2 Περὶ τῆς πρώτης πολιορκίας τοῦ Μεσολογγίου καὶ τῆς ἐφόδου τῶν Τούρκων βλ., σὺν τοῖς ἄλλοις, καὶ Δ. Κοκκίνου, Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις, ἔκδ. Ε΄, τόμ. Γ', Ἀθῆναι 1968, σελ. 164 ἐπ.

3 Ἐπὶ τοῦ θέματος σώζονται ἐν τῷ Ἀπορρήτῳ Ἀρχείῳ τοῦ Βατικανοῦ διάφοροι πληροφορίαι.

4 Δ. Σολωμοῦ, Ὕμνος εἰς Ἐλευθερίαν, στροφ. 88 - 122.

Εἰς τὸ γεγονὸς τοῦτο τῆς ἀτυχοῦς ἐφόδου τῶν Τούρκων ἀναφέρονται τέσσαρα ἔγγραφα τοῦ Ἀπορρήτου Ἀρχείου τοῦ Βατικανοῦ, ἐξ ὧν τὰ δύο συνταχθέντα ὑπὸ τοῦ Παπικοῦ Γενικοῦ προξένου Κέρκυρας, τὰ δὲ ἕτερα δύο ὑπὸ τοῦ ἐν Πρεβέζῃ προξενικοῦ πράκτορος. Καὶ τὰ τέσσαρα ἀπεστάλησαν πρὸς τὴν Segreteria di Stato (= Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν) τοῦ Κράτους τοῦ Βατικανοῦ[5], τὰ δύο πρῶτα ἀπ' εὐθείας, τὰ δὲ ἕτερα μέσῳ τοῦ Γενικοῦ προξενείου Κερκύρας, ἐν τῷ ὁποίῳ συνεκεντροῦντο αἱ ἐκθέσεις τῶν ἐξ αὐτοῦ ἐξαρτωμένων ὑποπροξενείων καὶ διπλωματικῶν πρακτορείων[6].

Παραθέτομεν κατωτέρω τὸ κείμενον τῶν ἐγγράφων ἐν μεταφράσει καὶ πρωτοτύπῳ.

www.pentalofo.gr

5 Γραμματεὺς τοῦ Παπικοῦ Κράτους (= Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν) ἦτο τότε ὁ καρδινάλιος Ercole Consalvi, Γενικὸς πρόξενος Κερκύρας ὁ μαρκήσιος Carlo de Ribas - Pieri καὶ προξενικὸς πράκτωρ ἐν Πρεβέζῃ ὁ A. Nardini. Βλ. Γ. Θ. Ζώρα, Ἄγνωστα ἔγγραφα τοῦ Ἀπορρήτου Ἀρχείου τοῦ Βατικανοῦ περὶ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 119 ἐπ.

6 Τὰ ὑποπροξενεῖα καὶ προξενικὰ πρακτορεῖα δὲν διεξῆγον ἀπ' εὐθείας ἀλληλογραφίαν μετὰ τῆς Segreteria di Stato, ἀλλὰ διὰ μέσου τοῦ Γενικοῦ προξενείου τῆς Κερκύρας, τὸ ὁποῖον ἐφρόντιζε διὰ τὴν ἀποστολὴν αὐτῆς εἰς τὸν ἐν Ἀγκῶνι ἀντιπρόσωπον τῆς Ἁγίας Ἕδρας, ὁπόθεν διεβιβάζοντο εἰς Ρώμην.

1. Ἔγγραφον τοῦ Παπικοῦ Γενικοῦ προξένου Κερκύρας, ὑπ' ἀριθ, 398, τῆς 11 Ἰανουαρίου 1824[7].

Ὁ ἀποστολεύς, εἰς σύντομον ἔγγραφον, πληροφορεῖ τὴν Ἁγίαν Ἕδραν περὶ τῆς εὐμενοῦς διὰ τοὺς Ἕλληνας ἐπαναστάτας ἐξελίξεως τῶν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων, μνημονεύει δέ, σὺν τοῖς ἄλλοις, καὶ τὴν λύσιν τῆς πολιορκίας τοῦ Μεσολογγίου.

Τὸ κείμενον ἐν μεταφράσει ἔχει ὡς ἀκολούθως:

Παπικὸν Γενικὸν προξενεῖον

εἰς τὰ Ἡνωμένα Κράτη τῶν Ἰονίων Νήσων.

Ἀριθ. 398

Πανιερώτατε καὶ σεβασμιώτατε πρίγκιψ[8]

Αἱ παροῦσαι πολιτικαὶ συνθῆκαι, αἵτινες προκαλοῦν σοβαρὰς ἀνησυχίας εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πύλην, προεκάλεσαν ἀντίστοιχα πλεονεκτήματα εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐπαναστάτας, οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἤδη καταλάβει τὸ Ναύπλιον. Ἡ πολιορκία τοῦ Μεσολογγίου ἤρθη, οἱ δὲ Ἕλληνες παρέμειναν κύριοι τῆς πόλεως. Αἱ Πάτραι, ἡ Μεθώνη καὶ ἄλλα τινὰ φρούρια τῆς Πελοποννήσου εὑρίσκονται ἀκόμη εἰς χεῖρας τῶν Τούρκων, ἀλλὰ δὲν ἀποτελοῦν σοβαρὰ ἐμπόδια εἰς τὰς ἀνενοχλήτους ἐπιχειρήσεις τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες ἐπικρατοῦν καὶ κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν.

Αὐταὶ εἶναι ἐν ὀλίγοις αἱ πολιτικαὶ συνθῆκαι τῆς Χώρας αὐτῆς, παρὰ τὰ ἀναφερόμενα ὑπὸ ἐφημερίδων καὶ φατριαζόντων, ἐθεώρησα δὲ οὐχὶ ἄσκοπον νὰ φέρω ταῦτα εἷς γνῶσιν τῆς Ὑμετέρας σεβασμιωτάτης πανιερότητος[9].

Ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ἀνανεώσω πρὸς τὴν Υ.Σ.Π. τὸν ἀπεριόριστον σεβασμόν, μεθ' οὗ ἀσπάζομαι ταπεινῶς τὴν Ἱερὰν πορφύραν[10].

Τῆς Υ.Σ.Π., πρὸς ἣν συναποστέλλω τὰς συνημμένας προκηρύξεις, ταπεινότατος, εὐλαβέστατος δοῦλος Σας πάντοτε εὐπειθέστατος

ὁ μαρκήσιος Carlo de Ribas

Ἐν Κερκύρᾳ τῇ 11 Ἰανουαρίου 1823
Πρὸς τὸν Καρδινάλιον Κύριον Ercole Consalvi
Γραμματέα τοῦ Κράτους κλπ. κλπ. Κλπ.
Ρώμην.

Τὸ ἰταλικὸν πρωτότυπον τοῦ ἐγγράφου ἔχει ὡς ἑξῆς:

Consolato Gen.le Pontificio

presso gli Stati Uniti delle Isole Ionie

7 Segreteria di Stato, Rub. 292 (ἔτος 1823).

8 Οἱ καρδινάλιοι φέρουν τὸν τίτλον τοῦ πρίγκιπος τῆς Ἁγίας Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας.

9 Τὴν προσφώνησιν ταύτην ἀναγράφομεν κατωτέρω διὰ μόνων τῶν ἀρχικῶν Υ.Σ.Π.

10 Ἱερὰ πορφύρα εἶναι ἡ ἐπίσημος στολὴ τῶν καρδιναλίων.

No 398

E(minentissi)mo R(eCJerendissi)mo Principe

Le attuali circostanze politiche che sconcertano seriamente la Porta Ottomana hanno procurato dei riflessibili vantaggi alli Greci insuretti, i quali hanno preso la Piazza di Napoli di Romania. L'assedio di Missolongi fu levato, ed i Greci ne rimasero padroni. Patrasso, Medone e qualche altro forte nel Peloponneso sono tuttora in potere de' Turchi, ma non producono un grande ostacolo alle tranquille operazioni de' Greci, che si fanno rispettare per terra e per mare. Queste sono in pochi accenti le circostanze politiche di quel Paese, chechè dicano i fogli e li partitanti, cd io non credo inutile di umiliarle a V. (ostra) E.(minenza) R.(everendissima).

Mi vanto di riprotestare a V. E. R. l'illimitata mia divozione con la quale Le bacio sommessamente la S.(acra) P.(orpora).

U.mo D.mo S.r V.o S.e Obb.mo

Il Marchese Carlo de Ribas

Corfu 11 Gennaio 1823
Sig. Cardinale Ercole Consalvi
Segretario di Stato
ecc. ecc. ecc.
Roma

www.pentalofo.gr

2. Ἔγγραφον τοῦ Παπικοῦ Γενικοῦ προξένου Κερκύρας, ὑπ' ἀριθ. 400, τῆς 20 Ἰανουαρίου 1823[11].

Ὁ ἀποστολεὺς ἀναφέρει ὅτι, κατὰ κυκλοφορουμένας φήμας, ἡ ἔφοδος τῶν Τούρκων κατὰ τῆς πόλεως τοῦ Μεσολογγίου καὶ ἡ ἐν συνεχείᾳ ἅρσις τῆς πολιορκίας ἐγένοντο τὴν νύκτα τῶν Χριστουγέννων, μὲ βαρείας ἀπωλείας τῶν ἐπιτιθεμένων.

Τὸ κείμενον ἐν μεταφράσει ἔχει ὡς ἀκολούθως:

Παπικὸν Γενικὸν προξενεῖον εἷς τὰ Ἡνωμένα Κράτη τῶν Ἰονίων Νήσων Ἀριθ. 400 Πανιερώτατε καὶ σεβασμιώτατε πρίγκιψ

Χθὲς ἐκυκλοφορήθη ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἡ φήμη ὅτι τὴν νύκτα τῶν Χριστουγέννων, κατὰ τὸ παλαιὸν ἡμερολόγιον, οἱ Ἕλληνες συνῆψαν μάχην εἰς Μεσολόγγιον μετὰ τῶν Τούρκων, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν πλήρη καταστροφὴν τούτων.

Καθ' ἣν στιγμὴν ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ἀπευθύνωμαι πρὸς τὴν Ὑμετέραν σεβασμιωτάτην πανιερότητα ἔλαβον ἐπισήμως ἔγγραφον, τοῦ ὁποίου θεωρῶ καθῆκον νὰ ἀποστείλω ἀντίγραφον πρὸς τὴν Υ.Σ.Π.

Εὔχομαι πρὸς τὴν Υ.Σ.Π. αἰσίαν καὶ διαρκῆ ὑγείαν ὅσον μεγάλη εἶναι ἡ Ὑμετέρα φήμη, ἀσπάζομαι δὲ τὴν Ἱερὰν πορφύραν Σας.

Τῆς Υ.Σ.Π.

ταπεινότατος, εὐλαβέστατος δοῦλός Σας
πάντοτε εὐπειθέστατος
ὁ μαρκήσιος Carlo de Ribas

Ἐν Κερκύρᾳ τῇ 20 Ἰανουαρίου 1823
Πρὸς τὸν Καρδινάλιον Κύριον Ercole Consalvi
Γραμματέα τοῦ Κράτους κλπ. Κλπ.
Ρώμην
(Συνημμένον ἓν ἔγγραφον)[12].

Τὸ ἰταλικὸν πρωτότυπον τοῦ ἐγγράφου ἔχει ὡς ἑξῆς:

Consolato Gen.le Pontificio

presso gli Stati Uniti delle Isole Ionie

No 400

E.mo e R.mo Principe

Ieri si vociferò in qr.te8ta ciuà che nella notte di Natale, vecchio stile, i Greci apessero data una battaglia ai Turchi in Missolungi con la totale perdita di questi. Nell'istante che mi onoro d'indirizzarmi a V. ra Em.za R.ma mi è pervenuto ufficialmente il foglio che in copia mi fo un doPere di umiliare all'E. V. R.

11 Segreteria di Stato, Rub. 292 (ἔτος 1823).

12 Πρόκειται περὶ ἀποσπάσματος ἄρθρου δημοσιευθέντος εἰς ἐφημερίδα τῆς Ἰθάκης τὴν 9ην Ἰανουαρίου 1823.

Auguro a V. E. R. una prospera e durevole salute come grande è la Sua gloria. Le bacio la S.(aera) P.(orpora).

Di V.E.R.

U.mo D.mo S.r V.o S.e Obb.mo
ll Marchese Cαrlo de Ribas

Corfu 20 Gennaio 1823
Sig. Cαrdinαle Ercole Consalvi
Segretario di Stato ecc. ecc.
Roma
(Con un documento)

www.pentalofo.gr

3. Ἔγγραφον τοῦ ἐν Πρεβέζῃ προξενικοῦ πράκτορος πρὸς τὸν Γενικὸν πρόξενον Κερκύρας, ὑπ᾽ ἀριθ. 5, τῆς 24 Ἰανουαρίου 1823[13].

Τὴν κατωτέρω ἔκθεσιν ὁ Προξενικὸς πράκτωρ Πρεβέζης εἶχεν ἀποστείλει πρὸς τὸν Γενικὸν πρόξενον Κερκύρας, οὗτος δὲ τὴν διεβίβασε πρὸς τὴν Ἁγίαν Ἕδραν. Ἐν αὐτῇ παρέχεται σύντομος ἀλλὰ πιστὴ περιγραφὴ τῆς κατὰ τὴν παραμονὴν τῶν Χριστουγέννων ἐπιχειρηθείσης ἀποπείρας τῶν Τούρκων πρὸς κατάληψιν τοῦ Μεσολογγίου καὶ τῶν συνεπειῶν αὐτῆς.

Πρέβεζα 24 Ἰανουαρίου 1823

Ἀριθ. 5

Ἐκλαμπρότατε Κύριε Μαρκήσιε.

Ἔχω τὴν τιμὴν νὰ βεβαιώσω τὴν ἐκλαμπροτάτην εὐγένειάν Σας περὶ τῆς λήψεως τοῦ ὑπὸ ἡμερομηνίαν 4 τρέχοντος καὶ ἀριθ. 646 ἐγγράφου, ληφθέντος τὴν 23 τρέχοντος μέσῳ τοῦ ἐνταῦθα Ἀγγλικοῦ Γενικοῦ προξενείου[14].

Οὐδεμία ἀπομένει ἀμφιβολία ἐπὶ τῆς πολεμικῆς ἐπιχειρήσεως εἰς Μεσολόγγιον.

Οἱ Τοῦρκοι, ὑποθέτοντες ὅτι τὴν ἡμέραν τῶν Χριστουγέννων, κατὰ τὸ παλαιὸν ἡμερολόγιον, οἱ Ἕλληνες θὰ εὑρίσκοντο εἰς τοὺς ναούς των, συμφώνως πρὸς τὰ ἔθιμα αὐτῶν, ἐφώρμησαν τὴν αὐγὴν τῆς ἡμέρας ἐκείνης κατὰ τῆς πρώτης τάφρου, μετὰ 800 περίπου Ἀλβανῶν, ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Ταχὴρ Τσαπάρη Τσάμη.

Φαίνεται ὅμως ὅτι οἱ Ἕλληνες εἶχον πλήρως ἐνημερωθῆ καὶ ὅτι ἦσαν παρεσκευασμένοι ἵνα τοὺς ὑποδεχθοῦν. Λέγεται ὅτι, ἐνῷ ἦτο ἀκόμη νύξ, διὰ στρατηγήματος, διέταξαν τὸν κήρυκα νὰ διαλαλῇ δι᾽ ἰσχυρᾶς φωνῆς καὶ νὰ προσκαλῇ δῆθεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἐνῷ εἰς τὴν πραγματικότητα συνεκεντρώθησαν ἐντὸς τῆς τάφρου τῆς πόλεως, ὑποστηριζόμενοι ὑπὸ 500 ἀνδρῶν, οἵτινες εἶχον ἀποβιβασθῆ ἀπὸ τῶν ἑλληνικῶν πλοίων, ἐφωδιασμένοι μὲ τρομπόνια. Μόλις δὲ οἱ ἐπιτιθέμενοι εἶχον ἱκανῶς προχωρήσει, οἱ Ἕλληνες ἤνοιξαν ἐναντίον των πῦρ καὶ ἐφόνευσαν μέγαν ἀριθμὸν ἐξ αὐτῶν.

Οἱ ἐναπομείναντες, ἀνερχόμενοι, ὡς λέγουν, εἰς 300 περίπου, προσεπάθησαν νὰ φθάσουν εἰς τὰ ὀχυρά των, εὗρον ὅμως αὐτὰ κατειλημμένα ἀπὸ ἑλληνικὰς δυνάμεις, ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ἀρχηγοῦ Μάρκου Μπότσαρη, αἱ ὁποῖαι, ἀφοῦ ἤνοιξαν ἐναντίον αὐτῶν πῦρ, προεκάλεσαν σύγχυσιν εἰς ὅλον τὸ τουρκικὸν στρατόπεδον, εἰς τρόπον ὥστε οἱ βεζύραι καὶ οἱ ἀγᾶδες εὑρέθησαν ἐν ἀνάγκῃ νὰ ἀποσυρθοῦν ἐσπευσμένως εἰς Βραχώρι, ὅπου φαίνεται ὅτι σκοπεύουν νὰ ἐγκαταστήσουν πρὸς τὸ παρὸν τὸ Γενικὸν στρατηγεῖόν των.

13 Segreteria di Stato, Rub. 292 (ἔτος 1823).

14 Ἐπειδὴ τὸ Παπικὸν Κράτος ἑστερεῖτο ἐν Πρεβέζῃ ἐπισήμου διπλωματικοῦ ἀντιπροσώπου, πολλάκις προσέφυγεν εἰς τὴν πάντοτε πρόθυμον μεσολάβησιν τοῦ ἐν Πρεβέζῃ Ἄγγλου προξένου.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς πολιορκίας τοῦ Μεσολογγίου τὸ τουρκικὸν στρατόπεδον ὑπέφερε πολὺ ἐκ τῆς πείνης, ὡς εἶχον τὴν τιμὴν νὰ ἀνακοινώσω πρὸς τὴν ἐκλαμπροτάτην εὐγένειάν Σας διὰ τοῦ ὑπ᾽ ἀριθ. 4 ἐγγράφου μου, ὑπὸ ἡμερομηνίαν τῆς 14ης τρέχοντος[15] ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἦσαν ἠναγκασμένοι νὰ τρέφωνται μόνον μὲ χόρτα.

Αἱ προμήθειαι αἱ σταλεῖσαι ἐντεῦθεν εἰς Κραβασαρᾶν δὲν ἐξεφορτώθησαν ἀκόμη· παρ᾽ ὅλον δὲ ὅτι εἰς τὴν Ἀκαρνανίαν δὲν ἐσημειώθησαν νέαι ἀποσκιρτήσεις ἐκ μέρους τῶν Ἑλλήνων ὁπλαρχηγῶν, οἵτινες ἔχουν ἐπανέλθει ὑπὸ τὴν τουρκικὴν ἐξουσίαν[16], ἐν τούτοις, μετὰ τὰς καταστροφὰς τὰς ὁποίας οἱ Τοῦρκοι ὑπέστησαν εἰς τὸ Μεσολόγγιον, τοὺς δρόμους λυμαίνονται ἰσχυραὶ ὁμάδες ἐπαναστατῶν καὶ ληστῶν.

Δὲν κατέστη ἀκόμη δυνατὸν εἰς τοὺς βεζύρας νὰ ἀνακόψουν τὰς λιποταξίας ἐκ μέρους τῶν Ἀλβανῶν· οἱ τσάμηδες ἐξακολουθοῦν νὰ λιποτακτοῦν κατὰ μεγάλας ὁμάδας. Προχθὲς διῆλθον τὸν Λοῦρον πλέον τῶν 500 λιάπηδες, οἵτινες, ἐγκαταλείψαντες τὴν Ἀκαρνανίαν, κατηυθύνοντο πρὸς τὰ χωρία των.

Μετὰ ἱκανοποιήσεως ἐπιβεβαιῶ πλήρως τὸ ὑστερόγραφον τοῦ ὑπ᾽ ἀριθ. 4 ἐγγράφου μου ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐξέλιξιν τῆς χολέρας εἰς Ἄρταν καὶ Ἰωάννινα[17], ἔχω δὲ τὴν τιμὴν νὰ ὑποκλιθῶ μεθ᾽ ὑπολήψεως,

ἐκλαμπρότατε Κύριε μαρκήσιε,

ταπεινότατος καὶ λίαν ὑπόχρεως

δοῦλός Σας

A. Nardini - προξενικὸς πράκτωρ

Τὸ ἰταλικὸν πρωτότυπον τοῦ ἐγγράφου ἔχει ὡς ἑξῆς:

Prevesa li 24 Gennaio 1823

No 5

Illustrissimo Sig.r Marchese

Ilo l'onore di accusare a V. S. Ill.ma la ricevuta del suo Foglio in data del 4. corrente N° 646, pervenutomi il 23 corrente per mezzo di questo Consolato Generale Brittanico.

Non resta più alcun dubbio sopra un fatto d'armi a Missolongio. I Turchi supponendo che nel giorno di Natale allo stile vecchio i Greci si troverebbero nelle loro Chiese secondo il loro costume, all'alba del giorno assaltarono la prima Fossa al no di 800 circa Albanesi, condotti da Tahir Ciapari Ciami. - Sembra però, che i Greci ne fussero pienamente informati, e che si trovassero preparati a ricevergli. - Si dice che, essendo ancora notte, fecero con stratagemma gridare fortemente il loro Banditore per invitargli alla Chiesa, e si concertarono entro la Fossa della Città. Sostenuti da circa 500 uomini che con tromboni si erano disbarcati dalle navi greche e tostochè gli assalitori si erano bene avanzati, i Greci fecero fuoco su di essi, e ne ammazzarono un grande numero. I rimanenti, al numero di circa 300, per quanto dicono, procurarono di

15 Ἐν τῷ μνημονευομένῳ ἐγγράφῳ ὁ ἐν Πρεβέζῃ Παπικὸς προξενικὸς πράκτωρ περιέγραφε τὰς στερήσεις τῶν πολιορκούντων Τουρκαλβανῶν καὶ τὴν δυσανασχέτησιν αὐτῶν διὰ τὴν παρατεινομένην πολιορκίαν.

16 Βλ. Δ. Κοκκίνου, Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις, ἔνθ᾽ ἀν., σελ. 184.

17 Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐπιδημία χολέρας εἶχε προσλάβει σοβαρὰς διαστάσεις εἰς Ἤπειρον. Ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου σώζονται πολλαὶ ἐκθέσεις τοῦ προξενικοῦ πράκτορος.

riguadagnare le loro trinciere, ma queste le trovarono occupate da un Corpo Greco sotto gl'ordini del Capitano Marco Bozzari, il quale, facendo fuoco sopra gli stessi, misero in iscompiglio tutto l'accampamento ottomano, di modo che i Visiri e Pascià si trovarono nella necessità di frettolosamente ritirarsi via a Vracori, dove sembra, che intendono di stabilire per ora il loro Quartiere Generale.

L'accampamento ottomano, all'assedio di Missolongio ebbe a patire moltissimo dalla fame, come ebbi l'onore di partecipare a V. S. Ill.ma coll'ultimo mio Numero 4, in data 14 corrente. Furono costretti per parecchi giorni di cibarsi di erbe.

Le provigioni spedite da qui a Cravassarà non furono ancora disbarcate e, quantunque non siena seguite nell'Acarnania nuove defezioni per parte dei Capitani Greci ritornati all'obbedienza ottomana, dopo i rovesci avuti dai Turchi a Missolongio, nulla dimeno le strade sono infestate da grosse bande d'insorgenti e di masnadieri.

Non fu possibile fin ora ai Visir di far cessare la diserzione per parte degl'Albanesi: i tsami continuano a disertare in grossi corpi. L'altro ieri ebbero a passare Luro più di 500 liami, reduci dall'Acarnania dirigendosi ai loro villaggi.

Mi reca grandissima sodisfazione il conformarLe pienamente la Poscritta al mio N° 4 relativatnente allo stato della Peste nell'Arta ed in Joannena, ed ho l'onore di riprotestarmi con rispetto.

Illustrissimo Sig. Marchese

Suo umilis.mo obl.mo seriJitore

A Nardini - Agente Consolare

Τὸ γεγονὸς ὅμως τῆς λύσεως τῆς πολιορκίας εἶναι τόσον σοβαρόν, ὥστε ὁ προξενικὸς πράκτωρ ἐπανέρχεται ἐπανειλημμένως ἐπ᾽ αὐτοῦ καὶ δι᾽ ἄλλων ἐκθέσεων, εἰς μίαν τῶν ὁποίων ἀναφέρει τὰ ἑξῆς[18]:

Πρέβεζα 5 Φεβρουαρίου 1823

Ἀριθ. 9

Ἐκλαμπρότατε Κύριε Μαρκήσιε

Αἱ τουρκικαὶ ὑποθέσεις εἰς τὰς περιοχὰς ταύτας παρουσιάζουν κατὰ τὸ παρὸν θλιβερὰν ὄψιν, ἂν δὲ καλῶς παρεσκευασμένα καὶ δραστήρια μέτρα δὲν υἱοθετηθοῦν τὸ ταχύτερον, τὸ κακὸν θὰ ἐπιδεινωθῇ.

Πανταχόθεν ἐπιβεβαιοῦται ἡ παράδοσις τοῦ φρουρίου τοῦ Ναυπλίου εἰς τοὺς Ἕλληνας, αὐτοὶ δὲ οἱ Τοῦρκοι, καίτοι δὲν ἐπιβεβαιώνουν τοῦτο, πάντως δὲν τὸ διαψεύδουν.

18 Καὶ ἡ ἔκθεσις αὕτη εἶναι ἐκτενής, ἀπευθύνεται δὲ πρὸς τὸν Γενικὸν πρόξενον τῆς Κερκύρας, ὅστις διεβίβασεν αὐτὴν πρὸς τὴν Segreteria di Stato. Κατωτέρω δημοσιεύεται μόνον ἡ ἀρχὴ τοῦ ἐγγράφου.

Λέγεται ὅτι οἱ Ἕλληνες ὠνόμασαν τὴν Πύλην «τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου», ἐπειδὴ ἡ πόλις παρεδόθη τὴν παραμονὴν τῆς ἑορτῆς τοῦ Ἁγίου ἐκείνου[19], κατὰ τὸ παλαιὸν ἡμερολόγιον, ἀναφέρεται δ' ἐπίσης ὅτι ὠνόμασαν τὸ Μεσολόγγιον «Χριστόπολιν», ἐπειδὴ κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν Χριστουγέννων ἀπέκρουσαν οἱ πολιορκημένοι τὴν ἔφοδον τῶν Τούρκων.

Περὶ τὸ τέλος τῆς προπροηγουμένης ἑβδομάδος τὸ εἰς Κόρινθον εὑρισκόμενον σῶμα τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ, ταλαιπωρημένον ἐκ τῆς πείνης, ὑποφέρον ἐκ τῶν ἀντιξοοτήτων καὶ ἀπειλούμενον, κατὰ τὰ φημολογούμενα, ἀπὸ τὰς ἑλληνικὰς δυνάμεις, ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Κολοκοτρώνη, προετοιμαζομένου νὰ βαδίσῃ ἐκ Ναυπλίου ἵνα ἐπιτεθῇ κατὰ τῆς Κορίνθου, ἐγκατέλειψε τὴν θέσιν ἐκείνην, ἀφοῦ ἄφησε τὸ φρούριον εἰς χεῖρας ἑνὸς Μπέη Γκέκα, μὲ 400 ἄνδρας καὶ μὲ ἐφόδια δι' ἓξ μῆνας...

Τὸ ἰταλικὸν πρωτότυπον τοῦ ἐγγράφου ἔχει ὡς ἑξῆς:

Prevesa li 5 Febbraro 1823

No 9

Illustri.mo Sig.r Marchese

Gli affari degli Ottomani in questi Paesi presentano attualmente un doloroso aspetto; e se delle bene calcolate e ben dirette misure non verrano prontamente addottate, il male diverrà peggiore.

Si assicura da ogni parte la resa della Fortezza di Napoli di Romania ai Greci e gli stessi Turchi quantunque non la confermano, non la smentiscono.

Si vuole che i Greci habbian dato il nome di Porta S.^{o} Andrea per essersi resa la vigilia della festività di quel Santo, al vecchio stile; come puro si dice che abbiano dato a Missolongi il nome di Cristopoli per aver essi respinto nel giorno di Natale l'assalto dei Turchi.

Alla fine della settimana antipassata il corpo di esercito ottomano che si trovava a Corinto travagliato dalla fame, afflito dalla cattiva aria e minacciato per quanto dicono da un corpo di Greci sotto gli ordini del Colocotroni che si preparava di marciare da Napoli di Romania per attaccare Corinto, abbandonarono quella posizione avendo lasciato la fortezza nelle mani di un Bej Giega con 400 uomini e con sei mesi di vettovaglie...

Ἡ Ἁγία Ἕδρα παρακολουθεῖ μετὰ προσοχῆς καὶ ἐνδιαφέροντος τὴν ἐξέλιξιν τῶν γεγονότων εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὁ δὲ Segretario di Stato εἰς σχετικὰς ὁδηγίας του ζητεῖ ἀπὸ τὸν ἐν Κερκύρᾳ πρόξενον νὰ τὸν τηρῇ συνεχῶς καὶ λεπτομερῶς ἐνήμερον ἐπὶ τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ τῆς πορείας τῶν πραγμάτων[20].

Ρώμη, Μάϊος 1971.

19 Πράγματι, τὸ φρούριον τοῦ Ναυπλίου παρεδόθη τὴν 29ην πρὸς 30ὴν Νοεμβρίου 1822, ἐπέτειον τῆς ἑορτῆς τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου.

20 Ἡ ἀνεύρεσις τῶν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν ἀφορώντων ἐγγράφων τοῦ Ἀπορρήτου Ἀρχείου τοῦ Βατικανοῦ ἀπετέλεσεν ἀντικείμενον Ἀνακοινώσεώς μας, διὰ τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ κ. Δ. Ζακυθηνοῦ, κατὰ τὴν δημοσίαν συνεδρίαν τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν τῆς 3ης Ἰουνίου 1971.

ἀπὸ τὸ Βιβλίο τοῦ Γεωργίου Θ. Ζώρα
" Ἡ ἐν ἔτει 1822 ἔφοδος τῶν τούρκων κατὰ τοῦ Μεσολογγίου "
τὸ ὁποῖο διαμορφώθηκε σὲ ψηφιακή μορφή ἀπὸ ἀντίτυπο
γιὰ τὶς ἀνάγκες τῆς ἱστοσελίδας
www.pentalofo.gr

www.pentalofo.gr